

SZÁSZRÉGEN 'ES VIDÉKE

KULTÚRA •
EGYHÁZ •
KÖZÉLET

XXII. évfolyam 4. (254.) szám, 2020. április

Áldott, békés húsvéti ünnepeket!

Harangszó

REMÉNYIK SÁNDOR

Kegelem

*Először sírsz.
Azután átkozódsz.
Aztán imádkozol.
Aztán megfeszíted
Körömszakadtig maradék-
erőd.
Akarsz, egetostromló akarat-
tal –
S a lehetetlenség konok falán
Zúzod véresre koponyád.
Azután elalélsz.
S ha újra eszmélsz,
mindent újra kezdesz.
Utoljára is tompa kábulattal,
Szótalanul, gondolattalanul
Mondod magadnak:
mindegy, mindhiába:
A bűn, a betegség, a nyomorúság,
A mindennapi szörnyű szürkesség
Tömlőcéből nincsen, nincsen
menekvés!
S akkor – magától – megnyílik
az ég,
Mely nem tárult ki átokra,
imára,
Erő, akarat, kétségbeesés,
Bűnbánat – hasztalanul ostro-
molták.
Akkor megnyílik magától az ég,
S egy kicsi csillag sétál szembe véled,
S olyan közel jön, szépen mosolyogva,
Hogy azt hiszed: a tenyeredbe hull.
Akkor – magától – szűnik a vihar,
Akkor – magától – minden elcsitul,
Akkor – magától – éled a remény.
Álomfáidnak minden aranyágán
Csak úgy magától – friss gyümölcs
terem.
Ez a magától: ez a Kegelem.*

Április – ifj. Jorga Ferenc metszete

Harangoznak. Kinyitom a szobám ablakát, hogy jobban halljam. Harangoznak Magyarrégenben, Szászrégenben, Radnótfáján, Abafáján, mindenhol Erdély-szerte s a nagyvilágban, ott, ahol ma ünnep van.

A harangszó templomba hívja az embereket. Gyertek, gyertek, imádkozzunk együtt! De azok nem mehetnek. Baj van! Nagyon nagy a baj! Mindenhol, az egész világban. Egy kis figyelmeztetés onnan fentről? Legyetek jobbak, segítsetek egymáson, nyújtsátok egymás felé a kezeteket...

Meg kellene hallani a harangszót. Nem csak most, máskor is... mindig!

Féltjük az időseket, közben gyermekek születnek. Ők még nem tudják, mi vár rájuk. Mi sem. Lehet rosszabb, de lehet jobb is. Ki tudná megmondani? De tenni kéne valamit. Legalább annyit, hogy halljuk meg mindannyian a harangszót, és térjünk vissza templomainkba.

Húsvét van. Húsvét vasárnapja. Valaki valamikor miattunk szenvedett. Most rajtunk a sor.

FÁBIÁN ANDRÁS GY.

Jeles napok

Április 11. a magyar költészet napja

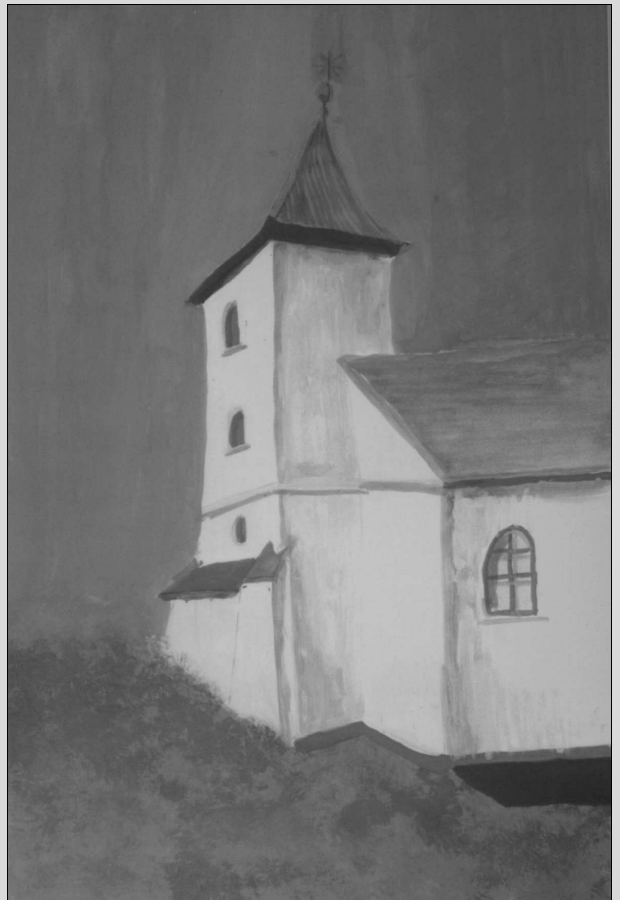
Április 12. húsvét vasárnapja

A húsvét a kereszténység legnagyobb ünnepe, a Krisztus-központú kalendárium központi főünnepe. Jézus – pénteki keresztre feszítése után – a harmadik napon, vasárnap feltámadt. Kereszthalálával nem szabadította meg a világot a szenvedéstől, de megváltotta minden ember bűnét, feltámadásával pedig győzelmet aratott a halál felett.

A valláson kívül a tavaszvárás, a tavasz eljövetelének ünnepe, amit márciusban vagy áprilisban (a Hold állásának megfelelően) tartanak.

A húsvétnek megfeleltethető, időben korábbi zsidó vallási ünnep (héber nyelven pészah) az egyiptomi fogságból való szabadulás ünnepe volt. A húsvét a pészahkal ritkán esik egybe, mivel a Hold járása szerinti naptár és a két változó ünnep számításától függ.

A húsvét egybeesik a tavaszi nap-éj egyenlőség idején tartott termékenységi ünnepekkel is, amelyek elemei a feltámadás, az újjászületés.

A kisfülpösi református templom
– Bondor Evelyn (12 éves) munkája

BENEDEK ELEK

Húsvéti ének

Gyermekkoromnak szép emléke,
Köszöntelek, húsvét vasárnap!
Száll a szívemre égi béke
Ünnepén a Feltámadásnak.

Szárnyakat öltve száll a lelkem,
Ujjongva száll, gyors szárnyalással...
Ím, ott vagyok az ősi telken,
S zsebem tele piros tojással!

Gyermek vagyok, ki házról házra
Kántálni jár piros tojásért,
S gyűl a tojás, gyűl egyre-másra,
Ékesen csengő szavalásért.

Látom magam az új ruhában...
Hej, nem afféle bécsi rongy a'!
Meg van ez szöve igazában:
Édes jó anyám szötte, fonta!

S a pörge kalap, a bokrétás!
S a rámás csizma, a ropogós!
Ilyen kalapod van-e, hékás?
S hát csizmád ilyen kopogós?

Hej, ha még egyszer, bár csak egyszer
Láthatnám édes jó anyámat,
Amint fejemre új kalapot tesz fel
S megsimogatja új ruhámat!

Hej, ha még egyszer, bár csak egyszer
Kántálhatnék piros tojásért!
Hálát adnék ezért ezerszer,
S feledném mind, ami csapás ért.

Hej, ha még egyszer... Vége, vége...
A napjaim lassan lejárnak...
Gyermekkoromnak szép emléke,
Isten veled, húsvét vasárnap!

Mit mond a krónika?

Lapunk áprilisi számában gróf Tisza Istvánra emlékezünk

Borosjenői és szegedi gróf Tisza István (teljes nevén Tisza István Imre Lajos Pál; Pest, 1861. április 22. – Budapest, 1918. október 31.) a Tisza családból származó magyar arisztokrata politikus, országgyűlési képviselő, a Magyar Királyság miniszterelnöke, először 1903-1905 között, majd 1913-1917 között (egyben a király személye körüli miniszter), továbbá a Képviselőház elnöke 1912-1913 között, több alkalommal a horvát–dalmát–szlavón tárca nélküli miniszteri tisztséget is betöltötte. A Magyar Tudományos Akadémia tagja.

Nevéhez a magyar történelem szempontjából két olyan jelentős esemény kapcsolódik, mint az Osztrák–Magyar Monarchia belépése az első világháborúba a második miniszterelnöksége alatt, illetve az ellene elkövetett gyilkosság az őszirózsás forradalom utolsó napján, 1918. október 31-én.

Politikai nézetei szerint az osztrák–magyar dualista rendszer fenntartásának a híve volt, valamint az akkor elterjedt liberális-konzervatív konszenzus képviselője, ezáltal egyszerre volt híve a joguralomnak, a parlamentarizmusnak és az alkotmányosságnak, ugyanakkor az arisztokrácia és a dzsentrik vezető szerepének, továbbá a korlátozott szavazati jog fenntartásának. Véleménye szerint ezek révén maradhat fenn a nemzeti kisebbségekkel szemben a magyar szupremácia, a hagyományos társadalmi rend és kultúra.

Tisza a fronton

Strausz Péter *Tisza István és a 2. honvéd huszárezred* című emlékiratában a következőket írja:

„Tisza az ezredhez történt bevonulásának már első napjaiban érzekelte az őt körülvevő, nem éppen barátságos légkört, és először közvetlen magatartással próbálta oldani a hangulatot. (...) Kezdetől fogva törekedett rá, hogy közvetlen hangot üssön meg mind a tisztikarral, mind pedig – természetesen a szolgálati szabályzat keretein belül – a legénységgel. Hogy jobban megismerjék egymást tisztársaival, minden nap meghívott saját asztalához néhány fiatal tisztet, ezáltal igyekezett minél több személyes kapcsolatot kialakítani környezetében. A legénység lassan kezdte őt felfelé kemény, lefelé pedig emberséges parancsnoknak megismerni. A dohányilletményét a tiszték között osztotta ki, saját parancsnoki zsoldját pedig a legénység ételmezésének feljavítására fordította, s ez természetesen

Gróf Tisza István

mindenkiben jó benyomást keltett. Tisza paternalista gondoskodása beosztottjai felett polgári ügyekben is megnyilvánult: személyes súlyával segítette a véleménye szerint méltányos kérelmek elintézésében, emberei otthoni ügyeinek érdekében közbenjárt a jegyzőknél, bíróknál, alispánoknál, ezért egyre inkább megszerette és befogadta őt mind a tisztikar, mind pedig a legénység. Maga Tisza is igen hasznosnak és tartalmasnak érezte a frontszolgálatot, hiszen egyrészt személyesen megtapasztalhatta így a harctér veszélyeit, másrészt pedig – ő legalábbis így gondolta, és ebben sok igazság van – itt ismerhette meg igazán az egyszerű, paraszti származású legénység valódi arcát. Ő erről így írt József főhercegnek egyik levelében: *Most ismertem meg csak igazán a magyar népet. Ez a világ legkülönb fajtája, melyet csak szeretni és tisztelni lehet. Nagy kár, hogy a politizáló intelligencia mást sem tesz, mint ezt a nagyszerű, Isten áldotta népet rontja.*”

Személye elleni merényletek és meggyilkolása

1918. október 31-én gyilkolták meg Hermina úti villájában gróf Tisza István egykori miniszterelnököt, akit két kormányfői ciklusa (1903-1905, illetve 1913-1917) alatt markáns konzervatív politika és az ellenzéki obstrukció elleni kíméletlen fellépés jellemezte. Miután az első világháború kirobbanásakor – kezdeti ellenállása után – Tisza a háború mellett foglalt állást, a küzdelem elhúzódása nyomán elégedetlenné váló tömegek szemében ő lett a véres küzdelem szimbóluma, ezzel együtt pedig az ország nyomorúságáért felelős is. A politikus elleni negyedik, végzetes merénylet elkövetőit ez ösztönözte az október 31-i gyilkosság végrehajtására.

Az első világháború előtt és alatt Tisza István neve sokak számára a dualizmus és a háborús politika jelképévé vált. Emiatt négy merényletet követtek el ellene, az utolsó halálos kimenetelű volt.

A Galilei Kör tagja, Duczyńska Ilona egy merényletet tervezett ellene. Madzsar József pisztolyát lopta el, és azzal akarta lelőni Tiszát, ám éppen a kítűzőtt napon hírért vette Tisza lemondásának (1917 májusában), így elállt a merénylettől.

A második merényletet egy kiábrándult huszártiszt kísérelte meg, amikor Tisza a frontról hazatérőben volt. A golyó azonban nem talált. A harmadik kísérlet 1918. október 16-án történt, Lékai János, a Galilei Kör

és Korvin Ottó antimilitarista mozgalomának tagja próbálta agyonlőni, de pisztolya csütörtököt mondott, s Tisza kicsavarta a kezéből. A merénylőt börtönbe zárták, de alig 15 nap múlva, az őszi rózsás forradalom idején kiszabadult. Demény Pál visszaemlékezései szerint Lékai Jánosnak a pisztolyt maga Demény Pál és Mosolygó Antal szerezte a mátyásföldi felvonógyáros Friedrich Istvántól, aki tudta, hogy milyen célra kell a fegyver.

A gyilkosságot 1918. október 31-én követték el. Az egyébként vértelen őszi rózsás forradalom napján katonák lőtték agyon Tiszát otthonában, a Róheim-villában. Tiszának tudomása volt a veszélyről. A merénylet szervezettségére utal, hogy a villa őrzésére kirendelt, Csonka János detektív-főfelügyelő parancsnoksága alatt álló csendőrök (8 fő) korábban telefonon parancsot kaptak a villa azonnali elhagyására, miután ők telefonon a váltásukra érkezendő csapat késlekedése felől érdeklődtek. Pölöskei Ferenc, *A rejtélyes Tiszagyilkosság* című könyv szerzője nem zárja ki annak a lehetőségét sem, hogy a merénylet elkövetői nem magyar, hanem a hadseregben szolgáló délszláv nemzetiségű katonák voltak, illetve hogy a gyilkossághoz köze lehetett Tisza azon törekvésének, hogy a nemzetiségeket a Monarchia keretében tartsa. A Károlyi Mihály-kormány alatt az államrendőrség nyomozást indított a gyilkosság körülményeinek tisztázására, elkövetőinek felderítésére, de sikertelenül.

A Pesti Hírlap tudósítása 1918. november 1-jén:

„A véres szabadságnak áldozatul esett gróf Tisza István

Napközben a külső Hermina úton, a villa tájékán sűrű tömeg verődött össze. Este egynegyed hét óra tájban nyolc baka átmászott a magas vasrácsos kerítésen és a kert pázsitján át a házhoz lopózkodott. A hátul-só ajtón mentek be. A Tisza István őrizetére rendelt

Az olasz fronton 1917-ben

csendőröket békésen lefegyverezték és benyomultak a villa halljába. Az inas útjukat állta. A zajra előjött Tisza István, felesége és unokahúga, Almácssy Denise grófnő. Tisza kezében revolver volt. A katonák szemrehányásokkal illették: – Öt éve háborúskodunk miattad... Te vagy az oka az ország pusztulásának! – Gazember voltál mindig! – Aztán rákiáltottak, hogy tegye le a revolvert. – Nem teszem le, maguk is fegyverrel jöttek! – Tegye le, kiáltott egy harmincévesnek látszó nyurga, szőke ember. – Nem teszem! – Álljanak félre a nők! – Nem állunk. Tisza néhány lépést hátrált, letette a revolvert. – Na, hát mit akarnak? – Maga az oka a háborúnak! – Tudom, hogy mi történt, hogy rengeteg vér folyt, de én nem vagyok az oka. – Négy év óta vagyok katona. Roppant sok család veszett el az ön gazembersége miatt. Lakoljon érte! – Nem én vagyok az oka! – Álljanak félre a nők! Semmi válasz... – Maga hozta ránk ezt a szörnyű vészt, most itt a leszámolás... Három lövés dördült. Tisza előrebukott a szőnyegen. Két golyó találta, egy a hasába fúródott, a másik a vállába. A harmadik Almácssy Denise arcát érte. – Végem van – mondotta Tisza –, ennek így kellett lennie. A katonák, mialatt áldozatuk haláltusáját vívta, elsiettek. Hogy milyen csapattesthez tartoztak, nem tudni.”

Forrásanyag: Rubikonline, Történelmi magazin, Tarján M. Tamás – Tisza István meggyilkolása, Wikipédia)

SZERK.

Helytálló elődeink (17.)

Márk Endre (1932–2009)

Márk Endre 1932. augusztus 14-én született Szászrégenben. Édesapja dr. Márk Endre jogász, édesanyja Ferenczy Sarolta. Az 1947-es kommunista hatalomátvételt követő államosítás és a vidéki gazdag parasztság (kulákság) elleni harc a Márk családot is drasztikusan érintette. Az állam mindenüket kisajátította, épp a családi házban maradhattak. *A hétköznapi élet folyamatos diszkriminációja mellett azzal is szembe kellett nézniük, hogy gyerekeik nem tanulhatnak tovább, a kulák minősítés következményeként ugyanis bezárták előttük a felsőoktatási intézmények ajtajai.*

Márk Endre érettségi után a marosvásárhelyi mezőgazdasági technikumban szerzett diplomát. Ezt követően Szovátán dolgozott, majd az 1974-ben létesült tejgyár igazgatója lett. Közben családot alapított, feleségül vette Mara Márta Rozáliát. Harmonikus, kiegyensúlyozott, boldog házasságban éltek, két gyermekük született. Mélyen vallásos ember volt, a kommunista megszorítások idején is, amikor vezető pozícióban levőknek tilos volt a templomba járás, gyakorolta vallását. Később a szászrégeni római katolikus egyházközség tanácsosa lett. Odaadással és alázattal végezte mun-

káját, megbízható ember volt, szerette a szászrégeni embereket, függetlenül a nemzetiségüktől. Amikor politizálni kezdett, tudatosan tette, a magyarság érdekeit tartva szem előtt. A nemzetéért való tenni akarás hajtotta, ebben pedig segítségére volt az ismertsége és a személyét övező tisztelet, a becsülettel, alázattal, kitartóan végzett munka gyümölcse. Szavának súlya volt.

A Romániai Magyar Demokrata Szövetség 1989. december 25-i létrehozását követően csakhamar Szászrégenben is megalakult a helyi RMDSZ, melynek Márk

Endre alapító tagja volt, felvállalva a helyi szórványmagyarság érdekvédelmét és képviselését. Célja a változó világ új körülményei között is biztosítani a nemzeti identitás megőrzését és átörökítését. 1995-től haláláig (2009) volt a szervezet elnöke. Ez idő alatt minden évben megrendezték a nagy sikernek örvendő farsangi bált, támogatták az oktatást, kultúrát. RMDSZ-elnöksége idején kétszer is volt a városnak magyar polgármestere. A nehéz időkben is megtalálta a közös utat a kisebbség és a többség számára. A „szülőföld visszaszerzéséért”, az RMDSZ programjának megvalósításáért folytatott kiemelkedő munkája elismeréseként 2006-ban Marosvásárhelyen megkapta az Ezüstfenyő díjat. Tevékenyen részt vett a *Szászrégen és Vidéke* lap létrehozásában, kiállt és folyamatosan tett a fennmaradásáért. Az évek során szerepe volt abban, hogy az állam által kisajátított családi birtokok nagy része visszakerült a tulajdonoshoz.

Nagyon szerette a természetet, gyűjtötte az egzotikus növényeket, kertészkedett is, de a szív gazdagságát fontosabbnak tartotta a földi kincseknél.

KISS ERZSÉBET

Akikre büszkék vagyunk

A Keménykastély öreai:

Konya Alpár, Salati Barbara, Csuka Tamás, Demeter Erika, Rákosi Gabriella, Papp Tivadar, Baki Tünde, Tóth Tímea, Demény-Székely Ágoston, Boros Norbert, Bodoni Anita, Csíki Noémi, Koos Norbert, Gábor Levente és Székely Rozália tanárnő.

SZÁSZRÉGEN

Épített örökségünk és emlékhelyeink (6.)

9. Magyar Polgári Dal- és Olvasókör épülete

(főtér/Piața Petru Maior 13. sz.)

• a főtéri épület pontos építési évét nem ismerjük, de stílusát tekintve egyértelmű, hogy a világörökség részét képező többi nevezetes épülettel együtt 1860–1880 között épülhetett;

• az egyszintes épületet 1927-ben a Keresztény Népbank kezdeményezésére a Régeni Úri Kaszinó, a Szászrégeni Polgári Dalkör, a Keresztény Hitelszövetkezet és a Magyar Polgári Olvasókör közösen 1,2 millió lejért vásárolta meg;

• az egyesületek elosztották maguk között a felületet, mindenik megfelelő helyiséggel rendelkezett;

• a termeket taggyűlésekre, kulturális rendezvényekre és szabadidős klubokként használták;

• volt egy közös nagyterem, ahol énekkari próbákat és előadásokat tartottak;

A Bálház

Fotó: Simon Zs.

• kuglipályát is működtettek a hátsó udvarban, amit később a 2-es számú líceum ebédlőjévé alakítottak;

• az épületet 1948-ban államosították;

• ekkor semmisült meg az 1600 kötetes könyvtára.

10. Bálház

(Bálház/Republicii utca 1. sz.)

• a főtér egyik reprezentatív épülete a városi szálloda volt, 1862-ben építtette a város, felhasználva a bécsi udvartól kapott 200.000 arany forint kölcsön egy részét;

• a kétszintes építmény a környék (beleértve Marosvásárhelyt is) legmagasabb épületének számított abban az időben;

• a földszinten vendéglő, cukrászda és kocsmá is működött, továbbá rendelkezett egy nyári és egy téli kerttel. Az emeleten 23 szoba kapott helyet, amit főként a vásárok alkalmával idelátogató kereskedők használtak;

• a szálloda mellékszárnyát képezte a Bálház (a volt ifjúsági ház – mai könyvtár), melyről később az utcát is elnevezték. A Bálház 500 személy befogadására alkalmas teremmel rendelkezett, mely táncteremként, hangversenytérként szolgált, színi előadások voltak benne, majd a második világháború után moziteremként is működött;

• ebben a teremben született meg 1925 márciusában (a marosvásárhelyi írók szászrégeni vendégszerelése alkalmával) az Erdélyi Helikon megalapításának gondolata Berde Mária részéről, amit báró Kemény János felkarolt és támogatott;

• 2000. szeptember 23-án Kemény János-emlékplakettet helyeztek el a volt Bálház falán. A mecénás író, a helikonisták marosvécsi házigazdája tiszteletére elhelyezett plakettet Baróthi Ádám szobrászművész készítette

(folytatjuk)

A Magyar Polgári Dal- és Olvasókör

Fotó: BAKIR

DÉNES JÓZSEF

Tudományos-szocialista országépítés, kitelepítés

Fotó: Budai István

Múlt

Az 1949. március 2-áról 3-ára virradó éjszaka zajlottak le a romániai kitelepítések. A háborút követő sorozatos államhatalmi kommunista visszaélések durva, embert és magánvagyonot semmibe vevő intézkedéssorozatának egyik láncszeme volt. Gyakorlatilag a nemesi társadalom kisebb vagy nagyobb földbirtokkal még rendelkező tagjait érintette, megfosztva őket a még addig meghagyott ingó és ingatlan javaiktól. 2020. március 3-án a Castellum alapítvány – a történelmi nemesi családok szervezete – szervezésében Marosvásárhelyen és Szászrégenben is az erdélyi magyar történelmi családok leszármazottai virágkoszorúkkal, mécsesek fényével erre a napra emlékeztek.

Ezen az éjszakán, bár a 83/1949-es második agrárreform törvényére hivatkoztak, a Minisztertanács és Nemzetgyűlés homályosan körülírt határozatával és rendelkezésével hajtották végre a kitelepítéseket. Nemeseket, jelentősebb vagy kevesebb földdel rendelkezőket, ügyvédeket, üzemet, gyárat működtetőket, kisiparosokat hurcoltak el családjukkal – várandós asszonyokkal, csecsemőkkel, kis- és nagykorú gyermekekkel. Időseket, öregeket,

betegeket kényszerítettek, vittek a személyibe pecsételt DO (domiciliu obligatoriu) lakhelyre, ami a rendszeres, hetenkénti rendőrőrsön való jelentkezéssel is járt. Ez az eredeti lakhelytől 100-500 km-ig terjedő, távoli, különböző helységekben levő, lakhellyé átalakított istállót, krumplispincét, szenes- és fáskamrát, huzatos padlásszobát jelentett. A kitelepítettek, bár nem rendelkeztek hadsereggel, a kommunista és népi demokratikus rendszer számára ellenségnek, nemkívánatos társadalmi osztálynak minősültek.

A berendezkedő „népi és demokratikus” rendszer ezen eljárása korábbi időkre nyúlik vissza. A kommunizmust építő Szovjetunióval kezdődött. A földi mennyország helyett különböző néven – málenkij robot, kényszermunkatáborok, kitelepítések – a földi pokol bugyrai jelentek meg a Szovjetunió által megszállt Kelet-Közép-Európa országaiban. Történt mindez a II. világháború győztes hatalmainak bűnös szemhunyása és hallgatóságos beleegyezése mellett. Ezekben az országokban már a front átvonulását követően szovjet segítséggel az addig jelentéktelen szerepet játszó baloldali érzelmű személyek kerültek egy-egy város vagy község élére. A Kommunista

Internacionálé „a múltat végképp eltörölni” szövegét most már gyakorolni is lehetett, ami csak ráadása volt a háború pusztításainak.

Dr. Jakab (Bözödi) György egyetemi könyvtári segédőr 1945 januárjában írt jelentése az Erdélyi Múzeum Egyesület Elnökségének:

„...Sáromberkén minden képezetet felülmúló pusztulás képe fogadott. Utam során már hozzáédződtem az emberi butaság által okozott pusztítás változatos tüneteinek – mely sok esetben több kárt okozott, mint maga a háború pusztítása –, mégis megdöbbenett az az állapot, melyben a sáromberki grófi kastély értékes maradványait találtam. Az előbbi helyeken – Székelykeresztúr, özv. Gyárfás Pálné, Fiatfalva, Ugron János, Koronka, özv. gr.

Toldalaghi Józsefné, Nyárádszentbenedek, özv. gr. Toldalaghi Mihályné – mindenütt akadt valaki, aki jószántából igyekezett megmenteni, ami még megmaradt a front átvonulását követően. Itt azonban a község vezetője maga állt a pusztítás szolgálatába. A messzi földön híres dendrológiai kastélypark fát kiosztotta a község szegényei között, holott körös-körül erdő van, ahonnan tüzelőfát vághatnak. A szegények aztán, elsősorban a cigányok, nekiláttak, és már ki is irtották a kastély és az út közvetlen közelében lévő fák nagy részét. ...Ez a cigányság hordta szét a kastély berendezésének nagy részét is. Közszájon forog a história, hogy kibontották a putri falát, mert az ajtón nem fért be a nagy ebédlőasztal, s most ott fagyoskodnak a lyukas oldalú házban, az empire ebédlő körül. ...A jelenlegi bíró, régi baloldali harcos lévén, úgy fogta fel a dolgot, hogy mindent el kell pusztítani, ami a grófokra emlékeztet... Mikor a levéltár és könyvtár után érdeklődtem, ezt kérdezte: Mit akarnak maguk azokkal a régi írásokkal? – Megmagyaráztam, hogy a történelmet nem lehet nélkülük megírni stb. – Mit történelem? Nincs arra ma már szükség! Új világban élünk, szociális tudományokkal foglalkozzanak az urak! – volt a válasz!”

1944 szeptemberében megalakult az önkéntesekből verbuválódott félkatonai szervezet, a Maniu-gárda, melyet Bukarestben istentisztelettel egybekötött ünnepségen búcsúztattak. „...Ha papok áldják meg a fegyvereket, azok jó fegyverek...” – mondta egykor Corneliu Zelea Codreanu, a Vaszgárda vezére.

A Maniu-gárda, élén Gavril Olteanu volt vasgárdista szászrégeni ügyvéddel, ettől kezdve jogosnak tartott minden véres cselekedetet. Gyilkoltak, fosztogattak, túsokat szedtek, egy hónapig rettegésben tartva a Székelyföldtől a Mezőségig az erdélyi magyar lakosságot.

Vayda Domokos Fotó: Budai István

Ebben az első deportálási hullámban Észak-Erdélyben 20.000 magyar polgári lakos esett fogságba, és került a Foksány melletti átmeneti táborba.

Az elhurcolás második hulláma elsősorban a német lakosságot érintette, 70.000-80.000 személyt. Az elhurcoltak egyharmada nem tért vissza.

Ugyanakkor 1944. október 10-én, szintén Bukarestben létrehozták a felszabadított erdélyi területek közigazgatását irányító kormánybiztosságot. A gárdát, valamint az Észak-Erdélyben újra berendezkedő román adminisztrációt aztán, a foguk fehérje kimutatását követően, Sztálin 1944. november 12-én Vinogradov vezéreztetés révén a magyar lakosság védelmének érdekében

kiutasította Észak-Erdélyből.

Amint azonban I. Mihály király kinevezte a Szovjetunió által is szívesen látott, a kommunistákkal együttműködő Ekésfront elnökét, dr. Petru Grozát és kormányát, az újdonsült miniszterelnök 1945. március 7-én megkapta Sztálin engedélyét a román közigazgatás Észak-Erdélyre való kiterjesztésére.

Az időközben eltelt négy hónap alatt kísérlet történt e terület önálló államiságának létrehozására. A szovjet katonai fennhatóság alatt létező Észak-erdélyi Köztársaság tíz autonóm tartományból állt, saját parlament és vezetők irányították. De a Groza-kormány hatalomra kerülésével az atrocitások újra elkezdődtek. A Belügyminisztérium közel 100.000 személyt tartóztatott le.

Ezalatt 1945. február 10-én Romániában a Hivatalos Közlönyben megjelent a CASBI-törvény, ami az ellenséges javakat adminisztráló és ellenőrző intézet megalakulásáról rendelkezett. A törvény értelmében a román-szovjet fegyverszünetre – 1944. szeptember 12. – hivatkozva a kormány rátette a kezét a még hadban álló ellenséges országok – Német- és Magyarország – alattvalóinak javaira.

A magyar állampolgárságú személyek, a magyar érdekeltségű vállalatok, az Észak-Erdélyből elmenekült vagy kitelepített lakosok teljes ingó és ingatlan vagyona a CASBI felügyelete alá került. A menekülő erdélyi lakosokat ellenséges alattvalóknak tekintették, visszatérésüket állampolgárságuk megvonásával gátolták, vagyonukat elkobozták. Több mint 30.000 személy vagyona került így CASBI-zár alá. A birtokok elkobzásához elégséges volt, ha a járási bizottság előtt két tanú igazolta: a birtok tulajdonosa az ellenséges csapatokkal együtt hagyta el a helységet (pl. br. Bánffy Dániel, gr. Wass Albert, gr. Teleki Ernő).

A magyar földbirtokosok mezőgazdasági területeinek, erdeinek, ingó és ingatlan vagyonának a román állam javára történő kisajátítása a következő években is folytatódott. A választásokat nyert, az addig Erdély magyar lakossága irányába barátságot mímelő Groza-kormány most már a magyar középosztályba is belemarhatott. Több száz magyar értelmiségit, kisiparost, földművest hurcoltak el internálótáborokba, zártak börtönbe.

250 büntetésvégrehajtási intézményt hoztak létre: 44 fogházat, 61 vizsgáló- és gyűjtő-, 72 kényszermunkatábor, 63 kitelepítési és kényszerlakhelyet, 10 pszichiátriai központot, az építendő szocializmus és kommunizmus megsemmisítendő áldozatai felszámolására, eltüntetésére.

Most már a román történelmi pártok képviselőit sem kímélték. 1947 júliusában feloszlatták a Nemzeti Parasztpártot, vezetőjét, Iuliu Maniut életfogytiglani börtönre ítélték, a Nemzeti Liberális Pártot pedig eltávolították a kormányból.

Az 1947 augusztusában történt pénzbevéltás már egész Románia lakosságát érintette. A törvény következtében jelentős vagyonok, megtakarítások mentek veszendőbe.

1948-ban a Román Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egyesülésével megalakult a Román Munkáspárt. Államosították az egyházi iskolákat, a bankokat, az ipari nagyvállalatokat, a kormány felmondta a konkordátumot a Vatikánnal, eltörölték a görögkatolikus vallást, létrehozták a Népbiztonsági Főigazgatóságot, a Szekuritátét. Így a most már teljesen kommunistává lett hatalom elkezdhetette a még nagyobb tisztogatást. Sztálini recept alapján kirakatperekben a vádlottak padjára kerültek, elítélték a hatalmat 1945-től addig kiszolgáló magyar baloldali aktivistákat is: Demeter Jánost, Kurkó Gyárfást, Balogh Edgárt, Csögör Lajost, Jordáky Lajost.

A koncepciók perек áldozatainak számát gyarapították a görögkatolikus püspökök: Valeriu Traian Frențiu, Vasile Aftenie, Ioan Suciu, Tit Liviu Chinezu, Ioan Bălan, Alexandru Rusu, Iuliu Hossu,

akiket 1948 októberében tartóztattak le, hogy aztán a már börtönlakó római katolikus Márton Áron sorsában osztozzanak. Az igazságügyi miniszter, az „előbb román vagyok, s aztán kommunista“ Lucrețiu Pătrășcanu halálra ítéelésével aztán még világosabbá vált, egy kommunista országban, nemzetiségre való tekintet nélkül, még a párt berkein belül sem lehet senki biztonságban.

A még megmaradt birtokosokat – román, magyart – az 1949 márciusában meghozott 83-as földtörvény tette, kényszerlakhelyre hurcolással, a szó szoros értelmében nincstelen földönfutókká.

Jelen

A magyarrégeni Kommunisták áldozatai emlékművének felállítását – Baróthi Ádám szászrégeni szobrász művészi alkotását – néhai v. tasnádi Fekete Miklós Zoltán kezdeményezte. Családjának leszármazottjai, egykori más kitelepítettekkel, emlékezőkkel Szászrégenből, Magyarrégenből, Kolozsnagyidáról, Marosfelfaluból, valamint a Történelmi Vitézi Rend képviselőiben jelen levő rendtagokkal s nem utolsósorban a Castellum tagjaival 2020. március 3-án emlékeztünk az évtizedekkel előtti szörnyűségekre.

Vayda Domokos ny. református lelkipásztor, Castellum-tag történelmi ismertetését, Biró Sándor magyarrégeni református tiszteletes áhítatát követően a résztvevők virággal, mécsesek gyújtásával, főhajtással emlékeztek a fent leírt eseményekre. Ezt követően a tasnádi Fekete család meghívására átvonultak a terített asztalhoz, ahol – szimbolikusan – tea és hagymás zsíros kenyér elfogyasztásával, emlékeket felidézve, kötetlen beszélgetéssel zárult a megemlékezés napja. Soha többé kommunizmust!

Forrás: 1. Jakó Zsigmond: Írás, levéltár, társadalom. Tanulmányok és források Erdély történelméhez. MTA, Budapest, 2016. 2. Romániai magyar irodalmi lexikon, 1981–2010, Kriterion.

VAYDA DOMOKOS
ny. református lelkipásztor

A Szászrégen és Vidéke főtámogatói:

RMDSZ és Communitas Alapítvány.

Támogatók:

37-es sz. magyarrégeni Koós Ferenc
cserkészcsapat,
Sólyom Erzsébet és Máté Katalin
(Szászrégen)

Köszönjük!

A magyar Szent Korona és az erdélyi fejedelmek (3.)

Bocskai István és koronája

Egyes vélemények szerint a korona XVII. századi török ötvösmunka. Más vélemény szerint (Papp Sándor) formája után ortodox egyházi fejék lehetett. A korona alsó része egy diadém, amit fenn lilomok, levelek, gyöngyök szegélyeznek. A felső része kupola alakú, gyöngysorok osztják nyolc részre.

A koronázásra 1605. november 11-én került sor Pesten, a Rákos mezején. A pompázatos koronát, ünnepélyes keretek között, maga Lalla Mehmed nagyvezír adta át Bocskai Istvánnak.

A fejedelem kancellárja, Bocatius János beszámolója szerint Bocskai István a koronát nem uralkodói jelvényként, hanem csak a szultán ajándékként fogadta.

A magyarázat szerint Bocskai nem akarta Rudolf választott magyar király jogait sérteni, vagyis a magyar Szent Korona közjogi tekintélyén csorbítani.

A fejedelem ezzel az eljárással reálpolitikai érzékről tett tanúbizonyosságot. Bocskai István a koronát nem viselte, a kassai fejedelmi udvarban helyezte el azzal, hogy „Az Koronát is, kit nekünk Török Császár adott, hagyjuk az Ország Tárházában úgy, hogy Fejedelemségről Fejedelemségre maradjon, és annak kezén tartassék, aki az Ország Ura léssen, avval a köves szablyával együtt, amelyet adott véle”.

A szultáni kincstárból származó ékszer 1,8 kg-os, 22,5 cm magas fejék, vert aranyból készült.

Bocskai István halála után (1606. december 29.) a koronát Thurzó György nádor 1610-ben felvitte a császári kincstárba.

A Bocskai-féle koronát 1619. május 20-án vették leltárba: „Egy erdélyi egész arany korona. Persa munka, melyet eredetileg a török császár adományozott Bocskainak és Thurzó György palatinus szállított öfelségének 1610. október 6-án. Van rajta 32 kicsiny és nagy türkisz, 92 rubint, 64 smaragd, 22 rubinpallasz és 282 gyöngy. A tetején nagy smaragd. Az egész kettős tokban”.

A korona utótörténetéhez tartozik, ami 1918 után történt.

Az első világháború után felbomlott az Osztrák–Magyar Monarchia. Az utódállamok közül, meglepő módon, a román állam azzal fordult Ausztriához, hogy szolgáltassa ki számára a koronát, arra

Bocskai István koronája

hivatkozva, hogy Bocskai István erdélyi fejedelem volt. Mivel Erdély román fennhatóság alatt van, a korona is azt illeti.

A magyar állam viszont azzal érvelt, hogy Bocskai nem mint erdélyi fejedelem, hanem mint leendő magyar király kapta a koronát. Az osztrák állam végül egyik igénylőnek sem adta ki a koronát. Ferdinánd román király halála után (1927) utódja nem tartott igényt a Bocskai-koronára.

Bocskai István uralkodása több szempontból is emlékezetes a magyar történelemben. A koronázás visszautasításának tényét ma már többen kétségbe vonják. Teszelszky Kees, a groningeri egyetem tanára szerint a koronázás

visszautasítása „Ügyes politikai-stratégiai lépés, amellyel Bocskai, Bocatius pennája segítségével, a magyar királyság királyi hatalmának törvényesítésére vonatkozó látásmódját hozta nyilvánosságra. Ezzel a látásmóddal és stratégiával szabaddá tette az utat a magyar rendek számára a rendek és Rudolf közötti béketárgyalások és politikai kompromisszumkötések megkezdéséhez”.

A Bocskai István vezette felkelés az első Habsburg-ellenes mozgalom volt Erdélyben és Magyarországon. Bocskai nemcsak a rendi jogok és alkotmányosság betartásáért hirdetett ellenállást, hanem a vallásszabadság védelméért is. Bocskai politikai céljainak megvalósulását bizonyítják az 1606. június 23-án megkötött bécsi béke pontjai, amelyek biztosították a magyar rendi jogokat és a vallásszabadságot. Rudolf király külön oklevélben adott biztosítékot, hogy Erdély és a Partium a Bocskai család kihaltával sem száll vissza a koronára.

Bocskai Istvánnak a vallásszabadság biztosítása okán szerzett érdemeit bizonyítja, hogy egész alakos szobrát ott láthatjuk a genfi Reformáció emlékművén. A szobor alatt egyik jelmondatát olvashatjuk: „Hitünknek, lelkiismeretünknek és régi törvényeinknek szabadságát minden aranynál feljebb becsüljük”.

Bocskai István politikai végrendelete rávilágít reálpolitikai gondolkodására, hogy miként vélekedett megosztott nemzete sorsáról:

„Szívem örvendj rajta és Istennek érette nagy

hálákat adok, hogy én Őkegyelmeket és az országot, mint édes hazámat most mindenféle ellenségtől megszabadult állapotban hagyhatom. (...) Ezeknek utánna, mint nemzetemnek, hazámnak igaz jóakarója, fordítom elmémet a közönséges állapotnak elrendelésére és abból is az tanácsomat, tetszésemet igazán és jó lelkiismerettel meghagyom s írom, szeretettel intvén, mind az erdélyi és magyarországi híveinket, az egymásközött való szép egyezségre. Atyafiúi szeretetre az erdélyieket, hogy Magyarországtól, ha más fejedelemség alatt is, el ne szakadjanak. A magyarországiakat, hogy az erdélyieket tőlük el ne taszítsák, tartsák ő atyafiainak, és ő véreknek, tagoknak (...) Valameddig pedig a magyar korona ott fenn, nálunknál erősebb nemzetségnél, a németnél legyen, és a magyar királyság is a németeken forog, mindenkor szükséges

és hasznos egy magyar fejedelmet Erdélyben fenntartani, mert nekik is oltalmokra, javokra legyen. Ha pedig az Isten azt adná, hogy a magyar korona Magyarországon magyar kézre kellne egy koronás király alá, úgy az erdélyieket is intjük: nem hogy attól elszakadjanak, vagy abban ellent tartanának, de sőt segéljék tehetségek szerint és egyenlő értelemről, azon korona alá a régi mód szerént adják magokat.”

Bocskai a fenti gondolatokkal megalapozta azokat a politikai törekvéseket, amelyeket az elkövetkező nagy fejedelmek, különösképpen Bethlen Gábor vallott. Bocskai politikai végrendeletében pedig rávilágít a két ország egymásrataltságának valóságára, a nemzeti összetartozás és egymás megbecsülésének fontosságára.

(folytatjuk)

KUN LÁSZLÓ NY. TANÁR

Makkai János emlékére

Mint arról már beszámoltunk, február 12-én elhunyt Makkai János. De milyen is volt a Népújság főszerkesztője?

Régi vágású újságíró volt. A szó legnemesebb értelmében. Nem a pillanatnyi hírnév, a talmi csillogás vonzotta a pályára, hanem a kíváncsiság, a változtatni akarás elhivatottsága. Kedvenc filozófusát, Konfuciuszt idézve, nagyon fontos volt számára, hogy meglássuk azt is, ami szabad szemmel nem látható. Nem volt könnyű a közel fél évszázadnyi újságíróskodás alatt – aminek több mint felét a csak sorok közt kimondható valóságok, belső vívódások és rejtett lázadások korszakában töltötte – hűnek maradni a saját maga által épített erkölcsi normákhoz. A három évtizede megszületett szabad sajtót úgy értelmezte, hogy mindig, minden körülmény között fel kell tenni a kényelmetlen kérdéseket. Ezért tisztelték olvasói és pályatársai. De nem szerette mindenki, ugyanis nem kívánt a helyi fennforgókkal puszipajtáskodni, a hallgatással vagy elhallgatással kezükre játszani az olvasói közvéleményt. Első perctől markánsan támogatta az egységes erdélyi magyar érdekképviseletet, ami meg nem értést és elégedetlenséget váltott ki a „különutasok” részéről. De mi sem bizonyítja jobban, hogy tette ezt meggyőződésből, és nem anyagi érdekből, mint sokan mások, mint az, hogy nem kért cserébe parlamenti bársonyszéket, jövedelmező közhivatalt vagy görögországi külszolgálatot. A becsülete nem volt aprópénzre váltható. Nehéz ember volt, de gerinces. Kényelmet-

len volt vele felkészületlenül vitatkozni. Nemcsak ellenfelei, hanem barátai, munkatársai is nemegyszer megtapasztalták ezt. Újságírói munkamódszereként a már említett konfuciuszi tanítást tartotta mérvadónak: a tigrist előbb gondolatban kell elejteni – a többi csak pusztá formalitás. Büszke volt rá, hogy szakmai teljesítményét Aranytoll díjjal jutalmazták Magyarországon. Jelentős szerepe volt a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének létrehozásában és működtetésében.

A Népújság alapító főszerkesztőjeként azokban a hónapokban, években, amikor a marosvásárhelyi, a

Maros megyei magyarság a legalantasabb támadásokat élte át, vezetői határozottsága biztonságot jelentett a szerkesztőség minden munkatársára számára. Nagyon korán bebizonyosodott, hogy csak az előfizetőkre támaszkodó, gazdaságilag független, önálló médiavállalkozás tudja kivédeni az új éra buktatóit, csak így tudjuk teljesíteni önként vállalt közösségi szerepünket. Abban, hogy a mai napig megőrizhettük ezt az értékrendet, Makkai Jánosnak meghatározó szerepe volt. Ő az árulást nem bocsátotta meg. Közösségünkre mindig mint egy nagy családra tekintett. Lehet, hogy a változó környezetünkre adott mai válaszaikkal nem mindig lenne megelégedve, de arra csak azt mondhatjuk: kedves János, hol van már az a nyár? Intelmeidet nem feledjük, emlékedet megőrizzük.

NÉPÚJSÁG

Érdekképviselő

Választmányi ülés

Március 4-én tartotta választmányi ülését az RMDSZ szászrégeni szervezete. Az ülés napirendi pontjai között szerepelt: a polgármesterjelölt megerősítése, a megyei tanácsosjelölt megerősítése, a helyi tanácsosjelöltek rangsorolása.

A 37 jelen lévő választmányi tag egyöntetű szavazattal megerősítette Márk Endre jelölését a polgármesteri tisztségre.

– Tudom, hogy közösen, együtt és egymást segítve tenni tudunk a tiszta, fejlődő városért, ahol jó élni és ahova mindig jó hazatérni. Ehhez minden politikai és civil szervezet támogatására szükség van. Ha közösen gondolkodunk, és ezeket a gondolatokat összhangba hozzuk, akkor hiszem, hogy új lendületet adhatunk a városnak, és elindulhatunk a fejlődés irányába – mondta Márk Endre.

Ugyancsak 37 egyöntetű szavazattal a választmány megerősítette Aszalos Gábor megyei tanácsos jelölését. Aszalos Gábor Maros megyei tanácsos a közszolgálatok, közszolgáltatások bizottságának elnöki tisztségét tölti be, mandátuma alatt több észrevételt és javaslatot fogalmazott meg, javasolta és elindította az alsóidecsi sós fürdő megnagyobbítását és korszerűsítését a megyei tanács segítségével. Folytatni szeretné az elkezdett terveket, azok megvalósítását, ezért válna újabb mandátumot.

A választmány rangsorolta a városi tanácsosjelölteket. A rangsorolás előtt a tanácsosok beszámoltak a négyéves tevékenységükről, valamint a fejlesztési elképzeléseikről a következő négy évre. A tanácsosi beszámolók elfogadása és az új jelöltek meghallgatása után a választmányi tagok rangsorolták a tanácsosjelölteket. A következő sorrend alakult ki: 1. Zsigmond Zsolt, 2. Nagy András, 3. Bodó Zoltán, 4. Tudor Veronka, 5. Nagy F. Atilla, 6. Kelemen Szabolcs, 7. Demeter Mária, 8. Makkai Alpár, 9. Györfi István, 10. Biró Albert, 11. Szűcs Imre.

Ülésezett a Területi Képviselők Tanácsa

Március 6-án, pénteken tartotta ülését a Maros megyei Területi Képviselők Tanácsa. Napirenden szerepelt: a megyei elnök politikai tájékoztatója, a Területi Állandó Tanács 2020-as határozatainak elfogadása, a megyei tanácsosi lista elfogadása.

Az RMDSZ megyei elnöke, Péter Ferenc politikai tájékoztatójában az önkormányzati választásokkal kapcsolatosan elmondta, vissza kell szerezni Marosvásárhelyt, meg kell őrizni a megyei tanácselnöki tisztséget, meg kell őrizni legalább a négy évvel korábbi számot a tanácsosi helyek tekintetében, ugyanakkor kiemelte Szászrégent és Makfalvát, hangsúlyozván, fontos, hogy az RMDSZ-nek képviselője legyen a szórványban is.

Továbbá a Területi Képviselők Tanácsa megerősítette a Területi Állandó Tanács 2020-as önkormányzati választásokról szóló határozatait, elfogadták a tanácsosok beszámolóit, szavaztak a megyei tanácsos-jelöltek listájáról és megszavazták Péter Ferencet a Maros Megyei Tanács elnökjelöltjének.

A mandátumleosztási algoritmus szerint (3/2020-as határozat 1., 4.) Aszalos Gábor a megyei tanácsosi lista 5. helyét foglalja el. Fejlesztési javaslatai között van: új ipari park kiépítése és fejlesztése a Felső-Maros mentén, a repülőtér további fejlesztése és modernizálása, a megyei utak további javítása, a Maros Megyei Tanács tulajdonában lévő kastélyok felújítása és konzerválása, újabb befektetések kórházaink korszerűsítésére, gyógy- és wellnessfürdő létrehozása a megyében, figyelembe véve a megye természeti adottságait, a termál- és sós vizek felhasználásával.

Maros megyei tanácsosjelöltek: Péter Ferenc, Kovács Mihály Levente, Kolcsár Károly, Szabó Árpád, Aszalos Gábor, Szász Izolda, Tatár Béla, Kupás János, Bartha Mihály, ifj. Birtalan István, Szabó Albert, Ilyés Lóránd, Szigyártó Zsombor István, Kedei Pál Előd, Kozma Mónika.

TUDOR VERONKA

Hogyan tanuljon meg a magyar gyerek románul? (2.)

A „román balettől” a nyelvtanfolyamig számos módszer bevetnek az államnyelv elsajátítására a szülők.

A magyar közeg sajátos problémája

Éppen ezért a foglalkozásaik lényege, hogy segítsék a gyerekek román nyelvvél való találkozását. Hogy amikor éles helyzetben van – például eltöri a lábát, és bekerül a kórházba –, tudja elmondani, hol fáj, mi történt vele. Vagy ha megkérdezi a rendőr az utcán: hogy hívják és hova megy, ne essen pánikba, hanem tudjon válaszolni. „Akik hozzánk jönnek, többnyire a belvárosi magyar iskolákban tanulnak. Ez a magyar közeg egyik sajátos problémája” – fogalmazott Gyöngyösi Csilla, amikor a jelentkezők felől kérdeztük. Elmondta, hogy többnyire a „suttagó propaganda” hatására jelentkeznek. „Ahogy elment a híre, hogy egy-egy gyereknél sikerült áttörést elérni, egyre többen jelentkeztek” – mesélte. A nyelviskola honlapján feltüntetett árak szerint a nagyobb gyerekeknek szóló féléves nyelvklub látogatása 900 lejbe kerül, ezért 15 héten keresztül heti egy alkalommal másfél órát foglalkoznak a gyerekekkel – a kisebbekkel heti három órát, a szintén féléves programért 1200 lejt kell fizetni.

Emellett nyári táboraikban is lehet gyakorolni a román nyelvet, ráadásul ezek vegyes nemzetiségű rendezvények, román gyerekek is részt vesznek rajtuk – ők angolul vagy más nyelven tanulnak. Gyöngyösi Csilla szerint itt kifejezetten arra ösztönzik a gyerekeket, hogy találkozzanak, hogy rájöjjenek, hogy a másik „nem eszi meg” őket.

Egyre több csoport indul

Két éve ajánl románnyelv-fejlesztő tanfolyamokat magyar ajkú gyerekeknek az egyik legnagyobb kolozsvári nyelviskola, a Bridge Language Study House is.

Pillich-Wright Gyöngyvér tanulmányi igazgató a Krónikának elmondta, kezdetben a bukaresti Etnikumközi Kapcsolatok Hivatala (DRI) támogatásával falusi gyerekeknek oktattak román nyelvet.

„Kolozsvári anyukákkal egyeztetve rájöttünk: nagy szükség van arra, hogy megtanítsuk, gyakoroljuk a gyerekekkel a mindennapi, beszélt román nyelvet, fejlesszük a szókincsüket, beszédképességüket” – változta a folytatást. Az első szemeszteres bontású tanfolyam tavaly indult elemista gyerekekkel. Idéntől felépítettek egy tanfolyamszerkezetet iskolások – nulladiktól 12. osztályig – számára, így különböző korosztályú gyerekek tanulnak párhuzamos csoportokban.

„Egyre nagyobb az érdeklődés. Több olyan kérésünk is van, hogy egyes osztályokból a románból gyengébb gyerekek közösen jöjjenek hozzánk tanulni. Van báthorys osztályunk, a Református Kollégiumból is érdeklődtek – mondotta el a nyelviskola vezetője. – A létszám növekszik, februártól négy párhuzamos csoportra van ígérletünk.” Ősszel két, tavaly három csoport működött, és nyáron is több ízben hirdettek románnyelv-tábort. A februárban induló románnyelv-fejlesztő klubba való felvételért 30 lejt kell fizetni óránként, a 15 hetes, féléves modul teljes ára 900 lej.

Szabad hibázni!

Főleg az 5. osztályos gyerekeknek van szükségük segítségre, sokaknál az elemi után jön ugyanis a felismerés, hogy a gyerek nem beszéli a román nyelvet, rossz jegyei vannak. Ezért elsősorban abban próbálnak segíteni a diákoknak, hogy jobban boldoguljanak az iskolában. „Nem tudnak beszélni románul, nincs aktív szókincsük, hiába kiterjedt a passzív. Nem tudják kiejteni a román szavakat, és a mondatba fűzés is probléma. Ebben próbálunk segíteni, szókincszet

növelünk, beszédhelyzeteket teremtünk az órákon. A nyelvtant is gyakoroljuk, de a fő cél a szókincs aktiválása, a beszédképesség fejlesztése” – magyarázta Pillich-Wright Gyöngyvér.

Minden csoportban akad olyan gyerek, akiben akkora a gátlás, hogy meg sem mer szólalni románul. Ilyenkor elsőként meggyőzik arról, hogy nem gond, ha hibázik. „Az iskolában azt nevelik beléjük, hogy nem szabad hibázni. Ez egy hatalmas gát, a gyerek nem mer megszólalni románul, mert fél, hogy lebukózzák, megszidják, rossz jegyet kap. Nálunk az oktató pozitívan, motiválóan fordul a gyerekekhez, nem baj, ha hibázik. Ez annak a jele, hogy játszik a nyelvvel, próbálkozik, mi a hibákat pozitív aspektusként kezeljük” – mutatott rá a hozzáállásbeli különbségre a nyelviskola vezetője. Ez nagy segítség a haladásban, akárcsak a visszacsatolás, a szülővel való folyamatos kapcsolattartás is.

A román mint második nyelv

„Az iskolai oktatás nagyon elméleti, nincs idő gyakorlatba ültetni a tanultakat. Mindent leír a gyermek – ez a passzív románnyelv-tanulás, amit az iskolai rendszer alkalmaz, nálunk viszont nem ez a cél” – vont párhuzamot Pillich-Wright Gyöngyvér. Hangsúlyozta, nem a nyelvtanon van a hangsúly, hanem az iskolában megtanult nyelvtani szabályok alkalmazásán. Mivel erre nem létezik tankönyv, a pedagógusok találják ki a tananyagot, így teljesen személyre szabottak az órák.

A Bridge nyelviskola tanfolyamainak különlegessége, hogy a román második nyelvként tanítják, ami különbözik a román idegen nyelvként oktató programoktól. „A román nem anyanyelvünk, de mivel román nyelvi közegben élünk, nagyon sok passzív ismerettel rendelkezünk. Nem nulláról kell meg-

tanuljuk a nyelvet, hanem a nyelvi készségek aktiválására, az önbizalomnövelésre tevődik a hangsúly. Arra, hogy legyen mersze a gyermeknek elmenni

az üzletbe, és kérni egy kenyeret, vagy az úszótanfolyamon beszédbe elegyedni egy román gyerekekkel” – összegzett lapunknak az oktató.

Megjelent a Krónika napilap
január
29-i számában.

PAP MELINDA

Vidám sorok

Kürtök, dobok, kolompok..., muriznak a bolondok, mulass te is, bolondom – velünk táncol Párizs, London.

Tanácsaim mondom éllel: ha dühös vagy, ne üss széjjel!

Becsés nejed netán itt áll – ne csókold meg, hogyha ittál!

Illemmel nézz a direktorra, no de ne ess direktk orra!

Gyalog járj, míg bírod szusszal, fának, falnak ne menj busszal!

Mással össze ne horgolj, gödör szélén ne horkolj!

Ital adta tekintéllyel ne kurjongass te kint éjjel!

Bátorságát aki vallja, pattanjon fel a bivalyra, hogy ámuljon a világ: ki vajon, ki vágat a bivalyon? Bivalyhuszár a betyár, kacagják is, merre jár.

Április 1. BOLONDNAP. Csapj fel, pajtás, bolondnak, az alkalmat ki ne vessed, hogy magadat teljes szívből kinevessed! Így aggkorodra virulsz, és nem kap el a koronavírus.

KAJCSA JENŐ

ROZSNYAI LÁSZLÓ

Mikor

Az Élet Háza

Mikor összetörnek a bilincsek,

Mikor eljössz, Uram,

Oly jó, béke

Költözik szívembe,

A mindenségbe.

Ne késs, kérlek!

Találj meg.

Beszélg hozzám.

Találd meg tieidet.

Hitben.

A hit világító szövétnek.

Te vagy a Szövétnek.

Bármi jön,

Én hiszek Benned.

Örömkönnyek szemekben...

A mélybe veted ki hálód:

Oly sok hal... Nem táto.

Te vagy az oxigén: Élünk!

TE VAGY MINDEN.

Már nem félek.

SZÍNES

OLVASNIVALÓ

A SZÜRKE

HÉTKÖZNAPOKRA!

Világjárványok

Az embereket és az állatokat mindig sújtották fertőző betegségek. Mióta az ember közösségben él, a betegségek könnyen terjednek egyik személyről a másikra. Gyakran csupán néhányan betegszenek meg. Amikor azonban a baj sok embert érint, és nagy arányban terjed, azt járványnak hívjuk. Ha a járvány világméretűvé válik, **pandémiának** nevezzük. Ha sok embert érint, viszont területileg csak egy tájegységen van jelen, **endémiának** nevezzük. A fertőző betegségeket mikroorganizmusok okozzák, ilyenek a szervezetet megtámadó vírusok is. Ezek különféle módon, például állatok közvetítésével vagy a levegőben, cseppfertőzéssel terjednek.

Miért törnek ki járványok, és azután miért szűnnek meg? A járványok az emberiséggel egyidősek, időről időre felbukkannak, majd eltűnnek. Az ember immunrendszere, védekezőképessége folyamatosan változik, éppúgy, ahogy a kórokozók. Előfordulhat, hogy bizonyos betegségek addig csak állatokat érintettek, de később átterjednek az emberekre is. Ilyen például az influenza vagy az AIDS-et okozó HIV-vírus. Immunrendszerünknek nincs megfelelő ellenálló képessége ezekkel az új kórokozókkal szemben. Ha sokan megbetegszenek, járvány lép fel, egyre többen esnek át a betegségen, és akik meggyógyultak, kisebb eséllyel fognak megbetegedni újra, mert az immunrendszerük megtanult harcolni a kórokozóval, így immunissá válnak. A kórokozók egyre kevesebb embert tudnak megbetegíteni, a járvány pedig egyre kevésbé terjed.

A történelem során nagyon sok ilyen világméretű járvány tört ki, és emberek millióit pusztította el. Volt amelyik később is felbukkant, és volt ami eltűnt örökre. Vagy talán nem is örökre...

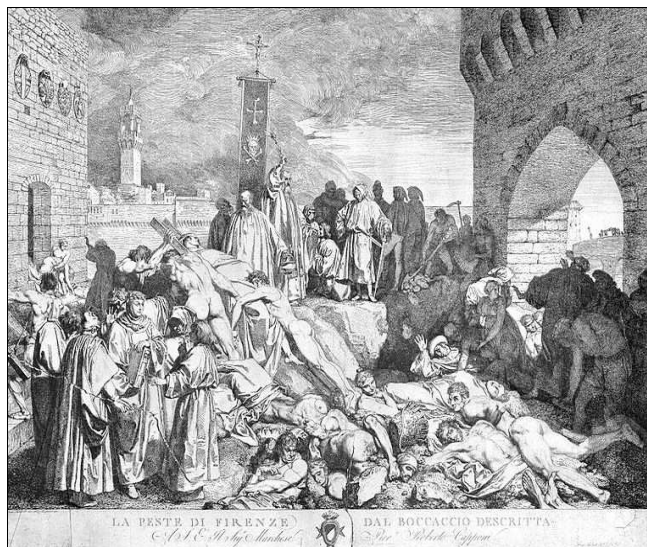
A higiénia hiánya, a kontinentális terjeszkedés, a háborúk elősegítették ezen betegségek terjedését, és nem voltak meg a megfelelő orvosi eszközök, hogy megállítsák az emberiséget fenyegető járványokat.

A fekete halál

A fekete halál, avagy a pestis a történelem egyik legtöbb halálos áldozattal járó fertőzése. Többször is felbukkant, egyre több és több áldozatot szedve.

Európában az első nagy pestisjárvány 540 után dúlt, miután egy 535 körül bekövetkezett globális éghajlatváltozás miatt a pestisbaktériummal fertőzött rágsálók Kelet-Afrikából északra vándoroltak. Ekkor Konstantinápoly kb. 500.000 fős lakosságából hozzávetőleg 100.000 maradt életben.

A járvány a XIV. században újra kitört Európában, kisebb-nagyobb hullámai még a XVII. században is pusztítottak. Az európai lakosság egyharmada pusztult el ez idő alatt. A legnagyobb európai pestisjárvány Kaffából indult, és 1347-1353 között pusztított. A kaffaiak hajókkal menekültek előle, így a pestis el-

Pestis Firenzében

jutott Konstantinápolyba, Marseille-be, Genovába, Velencébe, onnan terjedt az európai kontinens belsejébe, majd Észak-Afrikába.

A pestis elterjedésének oka az volt, hogy a főbb kereskedelmi útvonalakon árut szállító kereskedőhajókon patkányok (és bolhák) is voltak. Ezek, a szárazföldre jutva, megfertőzték a háziállatokat és az embereket is. A fertőzöttek nagy része pár napon belül meghalt, de voltak, akik csodával határos módon túléltek a pestist. Ők örökre védettséget szereztek, mások viszont immunisak voltak a fertőzésre.

A pestis három formában fordul elő. A leggyakoribb a **bubópestis**, vagyis a mirigyfaj, amely a véráram útján jut a mirigyekbe, akár tojás nagyságú duzzanatot, sötétkék, vörhenyes kiütéseket okozva (innen a fekete halál elnevezés). Korai jele az orrvérzés, a bizonytalan járás, a megállíthatatlan halandzsászás. Ezeket a betegeket könnyű felismerni a testüket borító sötétkék kiütésekről. A halálozási ráta 50-80%.

A másik forma a **tüdőpestis**. A tüdőt támadja meg, véres köpetet, magas lázat, végül fulladást okoz. A tünetei az influenzához hasonlítanak, de ezek a betegek ritkán érték meg a három napot. A halálozási ráta 100%.

A **szeptikus pestis** egyfajta vérmérgezés, amely pár óra alatt baktériummal árasztja el a szervezetet, a halál általában még a tünetek megjelenése előtt beáll. A betegség megelőzése a rágsálók ellenőrzésén és a bolhacsípés elleni védekezésen alapul. Oltás rendelkezésre áll. A kezelésben számos antibiotikum is hatásos lehet.

A pestisdoktorok madármaszkot viseltek, a csőrös maszkba fűszereket, gyógynövényeket tettek, mert úgy gondolták, hogy megvédi őket a fertőzéstől.

Spanyolnátha

Napjaink világjárványának, a H1N1-influenzának egyik elődje okozta a XX. század legtöbb halálos áldozatát eredményező betegséget is. A spanyolnátha a föld lakosságának mintegy 20-40%-át betegítette meg. 1918-ban bukkant fel, és két év alatt mintegy 50 millió halálos áldozatot követelt. Többet, mint az első világháború. Ezzel a „teljesítménnyel” a spanyolnátha a történelem legtöbb halált okozó járványa. A betegség egyeseknél gyorsan vérzések tüdőgyulladás-sá fejlődött, és gyakran néhány óra alatt végzetessé vált.

Nevét részben onnan kapta, hogy először Spanyolországban írták le, részben pedig onnan, hogy csak Spanyolországból jelentettek megbetegedéseket és halálos áldozatokat.

Kolera

A másik nagy világjárvány, ami talán még a pestisnél is több áldozatot szedett, a kolera. Ez a betegség akkor lép fel, amikor a víz *Vibrio cholerae* baktériummal fertőzött. A lenyelt baktériumok a bélben elszaporodnak, és mérgeanyagokat termelnek. Tünete a súlyos hányás és hasmenés, emiatt a szervezet nagy mennyiségű folyadékot veszít, majd a beteg kiszárad és meghal.

Az első nagy kolerajárvány Indiában bukkant fel

Pestisdoktor

az 1800-as évek elején. A kereskedők és hajósok megbetegedtek, majd szertevitték a világban, így a kolera hamarosan átterjedt Ázsiára és a Közel-Keletre is, 1832-ben elérte Európát és Amerikát. A XIX. század végére azonban a közegészségügy fejlődése okán Európában és az USA-ban megszűntek a kolerajárványok. A tiszta víz és a megfelelő higiéniai körülmények jelentőségét az 1854-es, londoni kolerajárvány után ismerték fel.

1863 elején egy mekkai karaván szedte fel a betegséget, mintegy 30.000 ember halt meg a vándorlásban. A zarándokok Szuezebe vitték a kolera, onnan az egész Egyiptomba szétterjedt, és 60.000 ember életét követelte. A betegség elől menekülők ismét behurcolták Európába a kórt, majd hajón Amerikába is eljutott, és néhány hónap alatt a föld összes civilizált részébe. Magyarországon is volt kolerajárvány ezekben az években, több mint félmillióan betegedtek meg, a halálos áldozatok száma 237.641 fő volt. Kazinczy Ferenc is akkor hunyt el.

Napjaink világjárványai H1N1

Éppúgy, mint a spanyolnátha, a H1N1 is az influenzavírus egyik mutáns változata. 2009 áprilisában a H1N1 egy változata halálos kimenetelű megbetege-

déseket okozott Mexikóban. Az első jelentések kb. száz áldozatról szóltak, de ezek a számok napról napra változtak. A kór átterjedt az USA-ba, később pedig Európába is.

A WHO (Egészségügyi Világszervezet) május 18-i adatai szerint a laboratóriumi vizsgálatokkal megerősített esetek száma 40 országban 8829 volt, 74-en haltak meg, többségük Mexikóban.

Az oltóanyag kész van, de nagy a pánik körülötte. Mindenki beadathatja. A magyar vakcina más technológiával készült, mint a külföldi, de az összetevői ugyanazok. A szakértők, orvosok szerint lehet számítani rá, hogy a H1N1 is több ezer halálos áldozatot fog szedni.

AIDS

Az 1980-as évek elején rejtélyes tüdőgyulladásos esetek, régebben csak elvétve látott daganattípusok tűntek fel az USA-ban. Ezek voltak az AIDS első jelei. A járvány nagyon gyorsan terjedt, 1985-re USA és Afrika-szerte, 1990-re pedig már az egész világot érintette. Az AIDS kiváltója a HIV-vírus, amely megtámadja és tönkretesz az immunrendszert. Fertőzött vérrrel és testfolyadékkal terjed, vér útján vagy nemi érintkezéssel. A fertőzés következtében legyengült immunrendszer miatt a szervezet nem tud megbirkózni a leghétköznapibb kórokozókval sem. A kialakuló tünetegyüttest AIDS-nek hívják. Bár a vírus sokáig nyugvó állapotban maradhat, ha aktiválódik, a kialakuló AIDS halálos. Gyógymód egyelőre még nincs, de az új gyógyszerek gátolják a vírus szaporodását, és a fertőzöttek szinte normális életet élhetnek.

COVID-19 koronavírus

A COVID-19 pandémia az új, zoonózis, ideiglenesen 2019-nCoV-nek elnevezett, humán-koronavírus okozta, 2019 decemberében kitört járvány. A vírus, tudósok és kutatók szerint, a lappangási idő alatt is fertőz, a tünetmentes fertőzésekről csak korlátozott mennyiségű adat áll rendelkezésre. 2019. december 12-én egy új – korábban emberben nem azonosított –, rendkívül patogén koronavírus törzs (SARS-CoV-2) jelent meg Közép-Kína legnépesebb városában, Vuhanban. A gyorsan terjedő járványos megbetegedés lefolyásakor néhány esetben akut légúti distressz-szindróma – ARDS(wd) – is jelentkezett a betegeknél. A járvány szélvészgyors terjedéséhez nagyban hozzájárult, hogy kezdetben a fertőzéses esetek túlnyomó része dokumentálatlan és a társadalmi távolságtartás elégtelen volt. Egy tanulmány szerint az új koronavírus, a SARS-CoV-2 átlagos inkubációs periódusa körülbelül 5 nap. Összehasonlítva az influenzajárvány okozta megbetegedésekkel, az új koronavírus-járvány fertőzési képessége és a halálozási aránya többszöröse az influenzáénak, főleg 70 év feletti emberek esetében. Olaszországi adatok sze-

rint a nyolcvan év fölötti betegeknél 15 százalékos a halálozási ráta.

Március 19-re a koronavírus-járvány korábbi gócpontjának számító kínai Vuhanban nem volt új megbetegedés, a világjárvány gócpontja áthelyeződött az Európai Unió államaiba.

A kínai gócpontban kialakult, az egész világra kiterjedt járványt le kell lassítani. Mivel nincs védőoltás a vírus ellen, és gyógymód sincs az általa okozott betegsége, időt kell nyerni a kutatók és orvosok, hogy az egészségügyi rendszerek el tudják látni a nagyszámú beteget. Nemzetközi tapasztalatok szerint, amíg nincs hatékony védőoltás vagy sikeres klinikai terápia, a pandémia megfékezésére csak akkor van lehetőség, ha a világ országai a viszonylag drága tömeges szűrést és az érintettek komplikált elkülönítését biztosítják.

Tudósok, akik versenyeznek egymással, hogy megértsék a pandémiává fejlődő új ragályos betegséget, úgy gondolják, hogy a XXI. század eddigi legsúlyosabb járványává válhat. Március elején a Pekingi Egyetem és a sanghaji Pasteur Intézet kutatói a koronavírusról azt állapították meg, hogy a járvány kiterjedése alatt a SARS-CoV-2 két vírustörzsré vált szét, és az egyik törzs sokkal agresszívebb a másiknál.

Március 5-én járványügyi kutatók szerint a SARS-CoV-2, a COVID-19 betegséget okozó koronavírus szaporodási rátája (R0) körülbelül 2,2-re tehető, vagyis egy fertőzött személy átlagosan körülbelül 2,2 másik személyt fertőz meg. Összehasonlításképpen: az influenza R0-értéke 1,3. Mindaddig, amíg az R0 értéke 1 alá nem csökken, a járvány terjed, ellenkező esetben hosszú távon elhal. A tapasztalatok szerint a teszteléssel történő tömeges szűrés és a szociális elkülönítés lassítja a terjedését.

2020. március 11-én a WHO világjárvánnyá, pandémiává nyilvánította a COVID-19 koronavírus-járványt. Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus, a WHO főigazgatóját aggasztja a vírus terjedésének mértéke, de szavai szerint bízik abban, hogy a társadalom legyőzi a világméretű járvány okozóját.

Hatékony vakcina nem létezik, de a nagy vakcinagyártók dolgoznak már a védőoltáson. Ha a várva várt vakcinát sikerül is néhány hónap alatt előállítani, a biztonságossági és hatékonysági vizsgálatok legalább egy évet vesznek majd igénybe.

Az új SARS-CoV-2 koronavírus-fertőzés ellen védekezni a hagyományos módszerekkel, elkülönüléssel, az alapvető higiéniai szabályok betartásával, gyakori kézmosással, alkohol- és hidrogén-peroxid-tartalmú fertőtlenítőszerrel használatával lehet.

Romániában – több európai országhoz hasonlóan – szükségállapotot vezettek be.

Forrásanyag: Wikipédia, Szilvási Alexandra

SZERK.

Az idős kertészmérnök, aki tanár is volt hajdanán, és akit mindenki igazgató úrnak szólított még mindig az ő kedves, fogadott szülőfalujában, mert tizenhét évig volt igazgatója a falu szakiskolájának, nagyon sokáig nem látott közelebből járókeretet. A fiainak meg az unokáinak járókája sem volt, nem hogy járókerete lett volna. Tanártársainak és más munkatársainak sem volt efféle segédeszköze, hála a Jóistennek. Am a minap már kettőt látott vadi élőben. Az egyiket úgy, hogy a szomszédaszonyhoz, özvegy Piri mamához költözött a nővére végleg, s hát aztán odavitte a járókeretét is. Azzal mozdult, jött s ment odabent a házban. Azzal az udvaron. Azzal állt ki a kapuba beszélgetni, és arra támaszkodott fél kézzel, mikor pertut ivott az idős kertészmérnökkel, s mikor pusztit adott neki. A másodikat úgy látta a mi mérnökünk, ahogy most szólunk róla.

Ács plébános úr később költözött abba a kedves kis faluba szolgálatra. Az idős kertészmérnökkel akkor találkozott egészen közlebről, mikor szeretettel tett eleget meghívásuknak és kívánságuknak, mikor tehát megszentelte házukat, s felírta bejáratú ajtójuk szemöldökfájára erdélyi szokás szerint, hogy Gáspár, Menyhért, Boldizsár. Akkor már rosszul lépett valamelyest a bal lábával. Sántított. Elmesélte idős kertészmérnökének, hogy mi történt vele és mikor, mert kérdezték. Gyermekkor. Magas cseresznyefa. Zuhanás. Ennyi minden, sokszavú részletezés nélkül. A járáshoz akkor még nem kellett segédeszköz semmi. De most, ötvenévesen már bot kellett, egy sima bot, ami bőségesen elég, tette hozzá Ács plébános úr. Egyébként tréfás kedvében volt nagyon. Megkérdezte idős kertészmérnökétől, hogy tudják-e, milyen a misebor. Nem tudták. Hát olyan, mondta az

atya, amelyiket mi sem isszuk meg.

Az idős kertészmérnök akkor ismerte meg jobban Ács plébános urat, mikor hittanórákat is kellett a tanrendbe, órarendbe vezetni az iskolában. Mint igazgató kérte ki az atya véleményét, kívánságát, de nem csupán kikérte, hanem teljesítette is. Ács plébános úr azt kívánta, hogy az ő hittanjai a déli órákban kerüljenek az órarendbe. Oda kerültek. Hanem aztán egyszer imádkoznia kellett az igazgatónak a plébános úrért. Órája volt akkor az atyának az egyik osztályban tizenkettőtől tizenkettő

A plébános járókerete

negyvenötig, s hát csak egy gyermek ment be hittanra. Tizenketten ültek pisszenetlen a tornateremben. Ott várták a kicsengetést csendben. Az idős kertészmérnök, aki észrevette, hogy mi történt, a tornateremből küldte azokat a gyerekeket hittanra. Nem kiáltott rájuk, mint ahogyan soha senkire se kiáltott rá, mert azt vallotta, hogy szeretetből ne kiabálj. Hatott a szép szó. Vonultak a gyerekek hittanórára. Akkor imára fogta két kezét az igazgató, és így imádkozott: „Uram, Istenem, erősítsd meg iskolám tanulóiban a hitet, hogy mindenkor szót fogadjanak a plébános úrnak, ámen”. Imádkozott még egyszer az idős kertészmérnök Ács atyáért. Hogyan történt? Következzék!

Vasárnapi szentmisén volt az idős kertészmérnök és a felesége. Ott foglaltak helyet akkor is, mint mindig azóta, hogy először lépték át a templom küszöbét: jobboldalt, az oltár előtti harmadik padban. Mellettük egy tanítónő ült az édesanyjával meg a lányával. Mögöttük a szőlőtermelő férj s feleség. Előttük a kisboltos házaspár a fiával. Nem volt mélyse-

ges csend odabent, pedig az idős kertészmérnök arra vágyott: zavartalan, áhítatos, teljes nyugalomra. Egy fiatal férfi énekelt s imádkozott hangosan önszántából. Aztán megszólalt a sekrestye bejáratán a kis csengő, mire a templom népe tisztelettel állt fel ültéből. Ács plébános úr lépett az oltár elé. Nem sántán, nem bottal, nem bicegve jött, hanem járókerettel. Aztán arra támaszkodva olvasta fel az evangéliumot, s ugyancsak úgy fogadta az oltár előtt az áldozókat. Az idős kertészmérnök nagyon meglepődött. Annyira, hogy végig a templomban volt s maradt, végighallgatta az olvasmányt, az evangéliumot, együtt énekelt, imádkozott a misén lévőkkel, de ha érdeklődött volna tőle valaki a mise után, hogy miről szólt az olvasmány, miről az evangélium és miről beszélt a pap, zavartan válaszolt volna. Nem értette, nem bírta fel fogni a járókeretet. Mélyen megdöbbenett. Már nem elég a bot? Miként s hogyan nem elég, plébános úr? Ezt kérdezte volna. Térdepelt, amikor térdepelnie kellett. Kezet nyújtott s fogott a mindenkori békéért. Aztán gondolt egyet, s a Miatyánkba foglalta Ács plébános nevét. Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltesd meg a Te neved, jöjjön el a Te országod, legyen meg a Te akaratod! A mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma! És add, hogy gyógyuljon meg Ács plébános úr! Add, hogy ne kelljen neki járókeretre támaszkodnia! Add, hogy könnyen járhassa be házat és mind a négy faluját! Mert Tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség, mindörökké, ámen.

Idős kertészmérnökéknél ünnepi étel volt ebédre: rántott borda hasáburgonyával, almapiprival. Máskor jobban ízlett nekik az az ebédétel, mint aznap.

RÉTHY ISTVÁN

Ezt tudtátok? (11.)

Charlie Chaplin

Az alábbiakban a XX. század egyik leghíresebb nevetettőjéről írok érdekességeket. Charles Spencer Chaplin, avagy, ahogy mindenki ismeri, Charlie Chaplin a némafilmek egyik legnagyobb sztárja volt, és neve, alakja annak ellenére ismert világszerte minden generáció tagjainak körében, hogy meggyőződésem, legtöbbször egyetlen Chaplin-filmet sem látott soha. Fiatalkori képén vajon ki ismerné fel a későbbi keménykalapos, több mérettel nagyobb cipőben járó, sétatálcáját pörgető, bajszos kis alakot?

Chaplin élete tele volt fordulatokkal, érdekesebbnél érdekesebb eseményekkel; vérbeli sztár volt 80-90 évvel ezelőtt. Mit is lehet tudni róla?

Chaplin sikereit az Egyesült Államokban, Hollywoodban érte el, de Londonban született 1889-ben, azaz angol volt. Élete nagyon nehezen indult. Születése után apja elhagyta a családot, majd alkoholista let, és hamarosan meghalt, anyja pedig mentális betegség miatt elmegyógyintézetbe került. Chaplin gyerekkora jó részét árvaházakban töltötte. Csupán ötéves volt, amikor első színpadi szerepét megkapta. Tízévesen már rutinos gyerekszínésznek számított, és csupán 23 éves volt, amikor az USA-ban fellépett. Karrierje megkérdőjelezhetetlen tehetségének köszönhetően meredeken ívelt felfelé: alig néhány év alatt filmfőszerepeket kapott, és 1918-ban, 30 évesen saját filmstúdiót alapított. Nemcsak tehetséges színész és rendező volt, de nagyon jó producer, üzletember is. Egy üzlettárssal közösen ő alapította a híres United Artists filmstúdiót is.

Chaplin magánélete nem volt nyugodtnak mondható. Négyeszer nősült: 29, 35, 47 és 54 éves korában, és mindannyiszor jóval fiatalabb nőt vett feleségül. Nőt? Ezt a szót idézőjelbe kellene tennem, hiszen szinte mindannyiszor fiatal lányt vett el: első és második felesége 16 éves volt, a negyedik is csupán 18! Csupán a harmadik neje volt nagykorú: 28 éves – ám ekkor Chaplin már 47 éves volt. Tizenegy gyermeke született, ebből nyolc az utolsó házasságából. Emellett több, házasságon kívüli gyermeke is volt, akik után nagy összegű gyermektartást fizetett.

Édesanyját a lehető legkevesebbszer látogatta meg az elmegyógyintézetben. Arról, hogy miért nem, nincsenek feljegyzések. Egyébként anyai nagyanyja cigány származású volt, amire ő nagyon büszke volt.

A diktátorban

Chaplin egész életében kiállt a romák jogai mellett. Halála után a roma vilákkongresszus Chaplin születésnapját a roma színészek világnapjává nyilvánította. Az esetlen, bajszos, csámpás járású, egy alkalommal a saját cipőjét megfőző figura mellett talán leghíresebb szerepe az Adolf Hitlert parodizáló, 1940-es *A diktátor*. Ebben a filmben Chaplin kettős szerepet játszik: egyrészt egy Adenoid Hynkel nevű diktátort alakít, másrészt egy üldözött, zsidó származású borbélyt. Chaplin a teljes egészében általa írt történettel akart tiltakozni a náciizmus ellen. Hitler, lévén mozirajongó, maga is látta a filmet, de hogy mit gondolt róla, arról nem maradtak fenn feljegyzések.

Chaplin életében háromszor kapott Oscar-díjat: 1929-ben, 1952-ben és 1972-ben. 1975-ben II. Erzsébet királynő lovaggá ütötte, azóta a hivatalos neve Sir Charles Spencer Chaplin.

Chaplin igazi hollywoodi színész volt, az USA-ban élt, de megtartotta brit állampolgárságát. A hidegháborús időkben többször is felajánlották neki az amerikai állampolgárságot, de a nyíltan baloldali elveket valló művész mindannyiszor visszautasította. Ezért aztán 1953-ban az USA legfőbb ügyésze nem járult hozzá az országba való belépéséhez. Ekkor Svájcban telepedett le, és itt élt 88 éves korában, 1977-ben bekövetkezett haláláig.

Legidősebb fia, Charles Chaplin jr. 42 évesen, 1968-ban tüdőembóliában váratlanul meghalt. A Svájcban élő, akkor 80 éves Chaplin nem volt jelen fia temetésén.

Chaplin 1977 karácsonyán halt meg. Három hónappal később azonban lengyel bűnözők felásták a sírját, és ellopták a koporsóját, a holttestével együtt. 600.000 dollár váltságdíjat követeltek érte a családjától, felesége azonban nem volt hajlandó fizetni. A rendőrség végül májusban megtalálta a koporsót, Chaplint pedig újratemetették. Azóta is a svájci kisváros, Corsier-sur-Vecvey temetőjében nyugszik.

Amikor utolsó felesége is meghalt – 1991-ben –, betonnal fedték le a sírt, hogy soha többé ne zavarhassa meg senki a nagy nevetető és neje örök álmát.

Kép forrása: az internetről szabadon letölthető tartalmak

(olvass-érdekességeket.blog.hu)

Vidám percek

A macska és az egér bemegy a kávéházba. A pincér megkérdezi: – Mit hozhatok önnek, uram?

Egér: – Mondjuk egy kis sajttortát és 3 dl kólát.

Odafordul a pincér a macskához:

– És önnek, uram?

Macska: – Á, nekem csak egy kis tejszínhabot az egérre.

– No, Pista bá', hogy van az aszszony? – kérdi a gazdát a járási orvos.

– Nincs annak már kutya baja se.

– Megjött az étvágya?

– A' még nem, de veszekedni már éppúgy veszekszik, mint azelőtt.

A hangya egész nyáron szorgalmasan gyűjtögetett, a tücsök pedig csak henyélt és muzsikált. Aztán jött a tél. Hideg volt, fújt a szél, gyakran hullt a hó. Meg is döglött mind a kettő.

Társkereső hirdetés:

Fiatal vagyok, jóképű és izmos. Anyagilag is jól állok, hat kocsim van, két házam és egy nyaralóm a Karib-tengeren. Nem keresek senkit, csak dicsekedni akartam.

Két skót beszélget:

– Képzeld, a hadseregben elrendelték, hogy a lovas katonák csak az egyik lábukon hordhatnak sarkantyút.

– Miért?

– Mert rájöttek, hogy ha a katoná megsarkantyúzza a ló egyik oldalát, a másik oldal ugyanis automatikusan elindul vele együtt.

Két részeg bandukol hazafelé az utcán, az egyik megszólal: – Nem értem, mit kanyarog ez az út folyton ide-oda...

– Biztosan valami részeg disznó csinálta – mérgelődik a másik.

Két agysebész beszélget:

– Képzeld, a múltkor műtöttem egy szóke nőt.

– És?

– Felnyitottam a fejét, de csak egy madzagot találtam benne,

– És?

– Elvágтам a madzagot.

– És mi történt?

– Leesett a két füle.

Szabóék külföldre indulnak nyaralni. A repülőtéren a jegyellenőröz közelednek, amikor Szabóné felsóhajt:

– Bárcsak itt lenne velünk a zongoránk is!

– Elment az eszed? – szörnyülködik a férje. – Minek kellene nekünk ide a zongora?

– Mert rajta maradt a repülőjegyük... *

A sikeres horrorírót megkérdezik:

– Mester, honnan veszi ezt a sok rémséget, amit beleír a könyveibe?

– Két éve megnősültem... *

– Mi az apád?

– Fakereskedő.

– Nagyban?

– Nem. Kicsiben.

– ?

– Gyufát árul. *

Majszter: – Hé, Jancsi, siess azal a cipőpucolással!

Inas: – Hiszen sietek, már a másodikat pucolom!

Majszter: – Hát az első hol van?

Inas: – Azt majd azután tisztítom.

Összeállította:

FÁBIÁN GIZELLA

SZASZRÉGEN és VIDÉKE

Kiadja a SZASZRÉGENI KOLPING CSALÁDI EGYESÜLET
ISSN 1454-6183

Alapító tagok: Adorjáni László, Csernáttoni József, Demeter József, Pakó Benedek, Márk Endre +

Újságtanács: Bözödi Sándor, Csernáttoni József, Fábrián András György, Nagy F. Atilla, dr. Zsigmond Zsolt.

Főszerkesztő: Fábrián András György

Szerkesztőbizottsági tagok: Balla Árpád, Fülöp Bernadett, Kiss-Miki Melinda, Nagy F. Atilla, Nemes Árpád, Szabó Antal, Székely Rozália.

Weboldal: Madaras Péter

A műszaki szerkesztést és a nyomdai előkészítést az **IMPRESS KIADÓ** végezte.

Készült a marosvásárhelyi I. I. MUREȘAN ȘOMFĂLEAN ANDREI DORIN nyomdában.

A névvel és névjeggyel ellátott írásokért szerzőik felelnek.

Internet: www.regen-videke.home.ro

E-mail: madaraspeter1964@gmail.com

fandras59@yahoo.com

Ára: 3 lej